

Комисија за закључке са VII Међународног архивистичког саветовања „Куршумлијска Бања 2023“, одржаног у периоду 11–13. октобра 2023. године под слоганом „Архиви инспиришу“, радила је у саставу: Милена Поповић Субић, архивски саветник (Архив Војводине), Милорад Јовановић, архивски саветник (Историјски архив „Средње Поморавље“ Јагодина), Слободанка Цветковић, архивски саветник (Историјски архив Пожаревац) и Горан Милосављевић, виши архивист (Историјски архив „Шумадије“ Крагујевац).

Након излагања предавача на задате теме (*Архиви и иновативне технологије, Актуелна питања архивске службе и Архивска грађа у иностранству од значаја за историју српског народа и Србије*), након дискусије и одржане радионице Комисија је донела следеће закључке:

1. Будућност је стигла. Електронски документ, електронско архивирање, дигитална архивска грађа је стварност коју савремена архивистика мора да перципира, те тога архивисти морају бити свесни и настојати да се што брже прилагоде, да постулате струке усагласе са новинама и реформишу методолошки приступ у погледу заштите, сређивања и обраде;
2. Област архивске делатности и архивске службе, као и област канцеларијског пословања код стваралаца, било да је реч о стварању документарног материјала и архивске грађе у папиру или у електронском облику, мора бити што прецизније и детаљније уређена и регулисана прописима;
3. У осмишљавању одговарајућих софтверских решења за канцеларијско пословање, али и у области законског и подзаконског регулисања читаве материје електронског канцеларијског пословања и електронског архивирања, морају бити укључени архивисти из различитих нивоа архивске службе (централни, матични и регионални, односно локални архиви). Архиви морају бити део процеса и решења, активни учесници са примењивим решењима;
4. Због чињенице да област стварања архивске грађе и документарног материјала пролази кроз транзицију са папирног у електронски облик архивисти морају стицати нове компетенције а њихова едукација мора пратити промене у технологији и друштву. Програм стручног испита за запослене у архивској делатности мора да обухвата и нове тенденције у архивистици. Семинари, обуке, радионице о текућим проблемима морају бити што чешћи, са адекватним предавачима који ће одговорити на изазове струке;
5. Покренути иницијативу за стварање услова за стицање формалног образовања архивиста кроз основне, мастер и докторске студије на универзитетима у Србији како би се у архивима поправила кадровска структура, а архивисти оспособили за ефикасан рад у времену брзих промена.

6. Архивисти и архиви морају сарађивати са ИТ сектором како би могли пратити новине и бити оспособљени да прате животни циклус електронског документа од настанка, па до архивирања и коришћења, како би разумели процесе, могли да га адекватно заштите и чувају, али и да тај и такав документ искористе за промоцију културног наслеђа и у образовне сврхе. Вештачка интелигенција се може посматрати као користан алат у процесу обраде и презентовања архивске грађе;
7. Архивски савет предвиђен Законом о архивској грађи и архивској делатности се мора што пре формирати како би се сагледало и анализирано стање у домаћој архивистици, израдила стратегија развоја архивске делатности за наредних 10 година и сагледале материјалне и кадровске потребе;
8. У процесу преласка на електронско пословање и електронско архивирање, бажно је не изгубити из вида дигиталну презервацију, односно начине очувања докумената која настају, како оних који настају у процесу дигитализације папирне грађе, тако и докумената која настају у дигиталној форми и која ће као таква ће бити чувана за будућност. Потребна је континуирана и што чешћа едукација на том пољу јер се промене дешавају веома брзо;
9. Поред дигиталне, потребно је створити и побољшати и услове на презервацији папирне архивске грађе, обезбедити услове за смештај и чување (одговарајуће архивске зграде за смештај, одговарајућа опрема, одговарајућа техника и одговарајући кадрови). Уз сарадњу са Министарством културе РС, неопходно је установити дугорочну стратегију за решавање проблема смештајног простора (депоа) архива. Архитектонско-грађевинска, техничка и конзерваторска решења и искуства домаће и иностране савремене архивистке, представљају добар путоказ за изградњу наменских депоа или реконструкцију објеката за смештај архивске грађе;
10. Осветљавањем биографија великих архивиста домаће архивистке и неговањем сећања на њихов рад, не само да се трајно обрађује и бележи историја архивске струке у Србији, већ се и мотивише и инспирише савремена генерација архивиста;
11. Компаративна анализа и праћење упоредне архивистичке теорије и праксе суседних земаља (пре свих земаља бивше Југославије) и шире, је добар путоказ за развој домаће архивистике;
12. Архиви треба да буду део образовног система у Републици Србији, а њихови потенцијали (архивска грађа) морају бити искоришћени за образовање;
13. Поред документарне, потребно је критички приређивати мемоарску архивску грађу (аутобиографије, дневничке записе...), чиме би се доживљај прошлости „обојио“ новим бојама и био свеобухватније разумљив кроз поглед савременика догађаја;

14. Истраживањем архивске грађе у иностраним архивима уз подршку Министарства културе, проширује се, не само фондус историјских извора, већ и целокупно историјско сазнање о српском народу на јужнословенском простору: о његовој вековној борби за политичка права и очување вере, културе, традиције и заштиту идентитета, али и о страдању;
15. Историја се не скрива у архивима, како то често лаици наводе, само захтева истраживање које може бити леп али и мукотрпан процес. У том смислу архиви у свету али и код нас морају радити више на доступности информација о архивској грађи, бољим обавештајним средствима и све већој доступности архивске грађе у дигиталном облику. Тематски водичи, на пример, представљају корисно информативно средство, било да је реч о значајним догађајима, личностима или областима људског деловања. Потреба да информације о архивској грађи и архивска грађа буду широко доступни може се ценити и са аспекта времена у коме вештачка интелигенција почиње да креира наше знање. Вештачка интелигенција се храни информација, зато оне морају бити тачне и истините, а такве се чувају у архивима. Историјска знања зато зависе и од архива, односно од тога колико су архиви учинили доступним документа која чувају. У том смислу одговорност је и на нама.